

C-264/22. sz. ügy**Előzetes döntéshozatal iránti kérelem****A benyújtás napja:**

2022. április 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Tribunal da Relação de Lisboa (lisszaboni fellebbviteli bíróság, Portugália)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. április 5.

Fellebbező:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Ellenérdekű fél:

Victoria Seguros S.A.

Rendes és a különleges eljárásban benyújtott fellebbezések (2013)**121/17.0TNLSB.L1. sz. ügy**

Fellebbezés – Végső határozat

Az alapügyben eljáró bíróság – Lisszaboni tengerészeti bíróság – J2 (2. sz. bíróság)

Fellebbező: Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions**Ellenérdekű fél:** Victoria Seguros, S.A.**Összefoglalás:**

1. Mivel a szóban forgó tényállás az Európai Unió két tagállam jogszabályai közötti kollízióra vonatkozik, a szerződésen kívüli polgári jogi (és kereskedelmi) – az élet és testi épség megsértésére is kiterjedő – felelősségre alkalmazandó jogot elsősorban a „Róma II” rendelet (2007. július 11-i 864/2007/EK rendelet)

határozza meg, amely – annak 1. cikke (1) bekezdésével összhangban – a Portugál Köztársaság alkotmánya 8. cikkének (3) bekezdése értelmében a belső jogrendben közvetlenül alkalmazandó.

2. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem célja kettős: egyrészt az uniós jog alkalmazása megosztott jellegének, másrészt a nemzeti bíróságok uniós jog közös bíróságaiként betöltött szerepének garanciaeszköze kíván lenni valamennyi európai polgár jogegyenlőségének védelme érdekében.

3. A „Róma II” rendelet szabályozási keretének értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos, a felek közötti jogvita végleges rendezése és különösen a kereset tárgyának értékelése szempontjából alapvető fontosságú észszerű kétségek esetén a szóban forgó közösségi jog értelmezése közötti eltérések elkerülése érdekében előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel kell fordulni az Európai Unió Bíróságához.

4. Ennek megfelelően a következő előzetes döntéshozatal iránti kérelem Európai Unió Bírósága elé terjesztéséről született döntés. A kártérítéshez való jog elévülési szabályaira a 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II”) 4. cikkének (1) bekezdése és 15. cikkének h) pontja értelmében a baleset helye szerinti jog (a portugál jog), vagy – a követelésnek a törvénynél fogva, a károsulti pozícióban történő átszállása esetén – az említett rendelet 19. cikke értelmében engedményes „harmadik fél joga” (francia jog) alkalmazandó-e?

*

A Tribunal da Relação de Lisboa (lisszaboni fellebbviteli bíróság) hetedik tanácsának bírái úgy határoztak, hogy:

I. TÉNYÁLLÁS

1. Kereseti kérelem

A **Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d’Autres Infractions** rendes eljárás keretében fizetési keresetet nyújtott be a **Victoria Seguros, S.A.** ellen, amelyben azt kérte, hogy az alperest kötelezzék 229 480,73 euró (kétszázhuszonkilencezer-négyszáznyolcvan euró és hetvenhárom cent) összeg, valamint a keresetlevél kézbesítésének napjától számított késedelmi kamatok felperes részére történő megfizetésére.

A felperes e tekintetben arra hivatkozott, hogy 2010. augusztus 4-én Alvor strandján [omissis] francia állampolgárt elütötte egy – [omissis] tulajdonában álló és általa vezetett – vízi jármű, amely tulajdonosának az ellenérdekű félnél volt felelősségbiztosítása; a vízi jármű hajócsavarja megütötte az érintett személyt, aki egy olyan, kizárólag fürdőzésre és úszásra kijelölt helyen úszott és búvárkodott,

ahol tilos hajózni; ennek következményeként súlyos testi sérüléseket szenvedett, és különféle orvosi kezeléseken esett át.

A fent említett fűrdőző keresetet indított a Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions mint – többek között – a balesetek miatt járó kártérítéseket fedező francia szervezet ellen a lyoni elsőfokú bíróságon, és a portugáliai balesete következtében elszenvedett károk megtérítését kérte.

E bírósági eljárás keretében a felek 229 480,73 euró kártérítésben állapodtak meg, amelyet a felperes már megfizetett a károsultnak.

A jelen keresettel tehát azt kérik, hogy kötelezzék az alperest a fent említett – megfizetett – összeg felperes részére történő visszatérítésére, azzal az indokkal, hogy a baleset és a kártérítési kötelezettség tekintetében a portugál jogot, míg az elévülési és határidőszámítási szabályok tekintetében a francia jogot kell alkalmazni, amint az a 2007. július 11-i 864/2007/EK rendelet 19. cikkéből kitűnik.

Válaszbeadványában az alperes egyrészt a kereset elévülésére vonatkozó érdemi kifogást terjesztett elő, másrészt érdemben vitatta a balesettel kapcsolatos tények nagy részét, és a kereset elutasítását kérte.

Összefoglalva tehát, a Código Civil (polgári törvénykönyv) 45. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre tekintettel a portugál jognak – többek között – az elévülésre történő alkalmazása mellett érvelt, és e kifogást a polgári törvénykönyv 498. cikkének (1) bekezdése alapján terjesztette elő, tekintettel arra, hogy a kereset benyújtásának időpontjában – 2016. november 29-én – a felperes joga már régen elévült, ugyanis a baleset bekövetkezésének időpontja óta több mint hat év telt el.

Az ügy érdemére vonatkozó ellenkérelmében az alperes kizárólag a baleset bekövetkezését ismeri el, valamint azt, hogy az érintett vízi jármű tulajdonosával vízi jármű biztosítást kötött, de nem ismeri el azon konkrét körülményeket, amelyek között e baleset bekövetkezett, és a fűrdőző kizárólagos hibáját igazoló tényekre hivatkozik, különösen mivel a fűrdőző a hajózható csatornáktól való elhatárolására szolgáló bójákon túl és a fűrdésre engedélyezett területen kívül, a parttól több mint 300 méterre, jelzőbója használata nélkül úszott; mindenesetre azt állítja, hogy a követelés összege túlzott mértékű.

A felperes az alperes által előterjesztett ellenkérelemmel szembeni válaszában az elévülési kifogás elfogadhatatlansága mellett érvelt, és lényegében azt állította, hogy az elévülési idő sem a francia, sem a – polgári törvénykönyv 498. cikkének (3) bekezdése értelmében a kártérítéshez való jog gyakorlására 10 éves elévülési időt előíró – portugál jog szerint nem járt le, mivel az csak a felperes által a károsult részére teljesített utolsó kártérítési összeg megfizetése pillanatában, azaz 2014. április 7-én kezdődött meg.

*

[omissis] [eljárási cselekmények]

Az eljárás rendes elbírálása keretében tárgyalásra került, majd az elévülési kifogásnak helyt adó ítéletet meghozatalára került sor, a keresetet elutasították, az alperest pedig mentesítették a vele szemben előterjesztett követelésekkel szemben.

2. Fellebbezés

A felperes vitatta az ítéletet, és fellebbezést nyújtott be; érvelése a következő megállapításokkal zárul:

(A) A kereset benyújtásának időpontjában nem évült el a felperes azon joga, hogy az általa a károsultnak fizetett összeget törvényi engedményezés útján érvényesítse. (B) A felperes törvényi engedményezési joga csak a jelen keresetben igényelt kártérítés megfizetése után keletkezik. (C) A 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 19. cikke értelmében a törvényi engedményezésre a jelen ügyben a francia jog az irányadó. (D) A francia jog előírja, hogy a Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions törvényi engedményezése esetén az elévülési időt a 2014. március 20-án hozott bírósági határozat napjától kell számítani. (E) Erre még így is csak 10 év elteltével kerülhet sor [omissis]. [érvekre való hivatkozás] (F) Ezután a kereset benyújtásának időpontjában hatályos francia jog értelmében a fellebbező joga nem évült el. Ugyanakkor, és bármely jogi felelősség elismerése nélkül, (G) amennyiben elfogadott, hogy a polgári törvénykönyv 498. cikkének (1) és (2) bekezdésével összhangban a portugál jog szerinti megoldást kell alkalmazni, az elévülési idő csak a kártérítésnek a károsult részére történő megfizetésének vagy megfizetéseknek időpontjától kezdődik meg. Ugyanis (H) az említett fizetést megelőzően a törvényi engedményezés nem lehetséges. (I) A 229 480,73 euró összeg megfizetése előtt a felperes még csak nem is indíthatott volna keresetet, mivel a jövőbeli, vagyis nem teljesített kifizetések tekintetében nincs helye törvényi engedményezésnek. Így (J) a [polgári törvénykönyv] 498. cikke (2) bekezdésének rendelkezése értelmében az elévülési idő az utolsó kifizetéstől (2014. április 7.) számítva csak [2017.] április 7-én,¹ jóval a kereset benyújtásának és annak az alperes részére történő közlésének időpontja után járna le. (K) E tekintetben a jelen érvelés 51. pontjában idézett ítéletekre, különösen az STA (legfelsőbb közigazgatási bíróság) 2/2018. sz. [omissis] jogegységi határozatára hivatkoznak, amely a megfellebbezett határozattal ellentétes. (L) A fentiekre tekintettel az alapügyben eljáró [omissis] bíróság az érvelésben és a jelen megállapításokban hivatkozott jogszabályt megsértette, mivel téves értelmezte azt és eltekintett az alkalmazásától. Ezért (M) a megtámadott ítéletet a jelen megállapítások elfogadásával hatályon kívül kell helyezni. Továbbá (N) a felperesnek az alperes általi kártérítéshez való joga a kereset benyújtásának időpontjában nem évült el. Továbbá (O) tekintettel a megállapított és nem bizonyított tényekre, a keresetlevélben foglaltaknak megfelelően kötelezni kell az

¹ Egy elírási hiba miatt 2014. április 7. szerepel, holott bizonyára 2017. április 7-ét akarták feltüntetni, a fentiekben kifejtettek folytatásaként.

alperest a késedelmi kamatokkal növelt követelt összeg megfizetésére. A megtámadott határozatot a jelen kérelemben előadott érvek alapján hatályon kívül kell helyezni.

A fellebbezésre adott válaszában az ellenérdekű fél vitatta a fellebbező érveit, megismételte a hivatkozott jog elévülésére vonatkozó kifogás fennállását, és lényegében a fizetési kötelezettség alól mentesítő határozat megalapozottságának elismerését, valamint annak helybenhagyását kérte.

*

A bíróság a devolutív hatályú fellebbezést elfogadhatónak nyilvánította.

[omissis] [eljárási cselekmények]

3. A fellebbezés tárgya

A fellebbezés keretét a fellebbező megállapításai határozzák meg, és az azokban előterjesztett kérdésekről kell határozni [omissis]. [eljárási cselekmények]

A fellebbező kérelmének elemzését követően **meg kell majd állapítani, hogy a szóban forgó helyzetben a francia jog alkalmazandó-e – amely szerint a hivatkozott jog elévülési ideje nem járt le –, vagy hogy [amennyiben] másodlagosan a portugál jog alkalmazása mellett döntenek, akkor sem merül-e fel ilyen elévülési kifogás, figyelembe véve a károsult részére történt utolsó kifizetés időpontját.**

Ez egy olyan meghatározó szempont, amely okot ad a fellebbezésben felvetett alábbi kérdések megvitatására:

- A tagállamok állampolgárai közötti szerződésen kívüli kötelmi viszonyokat szabályozó 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek („Róma II”) és a polgári törvénykönyv 45. cikkében előírt kollíziós szabálynak megfelelően alkalmazandó nemzeti jog.

- A 4. cikk (1) bekezdése és az 15. cikk h) pontja rendelkezéseinek értelmezése és alkalmazása; a károsult személy helyébe lépő felperes mint engedményes pozíciója és a „Róma II” rendelet 19. cikkének hatálya; a *lex loci damni* általános szabálya és a károsult pozíciójában az engedményesre vonatkozó különös szabály;

- A polgári törvénykönyv 498. cikke (2) bekezdése rendelkezéseinek tárgyi és személyi hatálya; a hivatkozott jog jogi természete a törvényi engedményezés vagy a visszkereseti igény intézményével kapcsolatban; a rendelkezés jogelméleti és ítélkezési gyakorlatban kialakított értelmezése; a megosztott pénzbeli kártérítés elévülési idejének kezdő időpontja.

II. INDOKOLÁS

A. A tényállás

Az alapügyben eljáró bíróság a következő tényállást állapította meg:

(1) 2010. augusztus 4-én 17 óra 30 perc körül baleset következett be Alvor (Algarve) strandja előtt, melyben a tulajdonosa [omissis] által vezetett [omissis] vízi jármű és a francia állampolgárságú fürdőző [omissis] érintett [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás]. (2) Miközben a fent említett vízi jármű az Alvor [omissis] tengerparti övezetében közlekedett, a hajócsavar megütötte a fent említett fürdőzőt, (3) [...] aki búvárszemüvegben, pipával (légzőcsővel) és búváruszonnal úszott. (4) Az említett ütés a partvonalhoz képest hozzávetőlegesen 250 méterrel keletre, a szárazföldtől körülbelül 120–140 méterre és a víz felszínén; (5) [...] hajózásra tiltott (6) [...] és kizárólag fürdőzésre és úszásra kijelölt területen történt. (7) [omissis] (8) A vízi jármű fedélzetén nem volt semmilyen navigációs segédeszköz (például GPS vagy radar). (9) A hajócsavarnak a fürdőző testét ért ütése közvetlen következményeként a fürdőző [omissis] [az elszenvedett testi sérülések részletes leírása] szenvedett. (10) [omissis] [ua.]; (11) A balesetet követően azonnal a Hospital do Barlavento Algarvióba szállították. (12) Ezt követően helikopterrel a lisszaboni Hospital de São Joséba szállították át, ahol megműtötték, és 2010. augusztus 4. és 9. között kórházban tartózkodott [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás]. (13) 2010. augusztus 9-én repülőgéppel Franciaországba szállították, ahol 2010. szeptember 7-ig kórházban feküdt [omissis] [ua.]. (14) Különböző műtéti beavatkozásokon is átesett [omissis] [ua.]. (15) 2010. szeptember 7. és november 11. között a sérült a Val de Rosay-i rehabilitációs központba került; 2011. június 16-tól 19-ig – még mindig a fent leírt baleset következtében – a Clinique du parc-ba került, ahol megműtötték [omissis]; [a műtéti beavatkozások leírása] (16) 2010. augusztus 4-től november 11-ig, 2011. június 16-tól 19-ig és 2012. február 14-én teljesen munkaképtelen volt. (17) Egészségkárosodásának mértéke 2010. november 12. és 2011. január 2. között 60%-os (18), 2011. január 3-tól június 15-ig, 2011. június 20-tól 2012. február 13-ig, valamint 2012. február 15-től december 28-ig 50%-os volt. (19) A fent leírt baleset következtében a károsult [omissis] [a sérült lakcímének meghatározása] kártérítési kérelmet terjesztett elő a (garanciaalap) felperessel szemben, amely a balesetek károsultjainak kártérítéséért első fokon felelős francia szervezet [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás]. (20) [...] Az eljárást a lyoni elsőfokú bíróság tárgyalta [omissis] [ua.]. (21) E bírósági eljárásban a károsult és a jelen ügy felperese összesen 229 480,73 euró összegű kártérítésben állapodtak meg [omissis] [ua.]. (22) A 2014. március 3-án létrejött és a bíróság által 2014. március 20-án jóváhagyott megállapodásban mindkét fél egyetértett abban, hogy a baleset következményeit a szakértő által készített orvosi jelentés határozza meg [omissis] [omissis] [a szakértő azonosítása]. (23) A kártérítés a szóban forgó balesetből eredő összes kár megtérítésére vonatkozóan került megállapításra, és összege az alábbi tételekből áll [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás]: – Egyéb kiadások: 2028,78 euró. – 13,00 euró óradíj alapján összesített személyes gondoskodás: 10 640,50. – Az átalakított jármű költségei:

5826,11 euró. – Élethosszig tartó személyes gondoskodás: 76 153,24 euró. – 25,00 euró óradíj alapján számított összes átmeneti kellemetlenség: 2415,00 euró. – 60%-os részleges átmeneti kellemetlenség: 717,60 euró. – 50%-os részleges átmeneti kellemetlenség: 8199,50 euró; – Nem vagyoni károk: 22 000,00 euró. – Átmeneti esztétikai károsodás: 3000,00 euró. – Állandó funkcionális fogyatékoság (45%): 76 500,00 euró. – Maradandó esztétikai károsodás: 7000,00 euró. – Személyes önbecsülésben esett kár: 15 000,00 euró. **(25)** A jelenlegi felperes az elszenvedett károk megtérítésére a fent említett összesen 229 480,73 euró összeget 2013. február 15-én (10 000,00 euró), illetve 2014. április 7-én (219 480,73 euró) csekkel megfizette a balesetet szenvedett személynek [omissis] [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás]. **(26)** A jelen keresetet 2016. november 28-án nyújtották be, és 2016. december 12-én közölték az alperessel [omissis] [ua.]. **(27)** A tulajdonos [omissis] a „kedvtelési célú vízi járművek” ágra vonatkozóan tengeri biztosítási szerződést kötött a jelenlegi alperessel, amelynek tárgya a fent megjelölt vízi jármű biztosítása [omissis], amely 250 000,00 eurós biztosítási összegű polgári jogi felelősségre kiterjedő fedezetet tartalmaz [omissis] [a biztosítási kötvény azonosítója]. **(28)** A felperes képviselője által 2014. július 31-én benyújtott fellebbezésre az alperes 2014. augusztus 12-én fellebbezési ellenkérelmet nyújtott be, amelyben vitatta a keresetet, és az elévülésen túlmenően arra hivatkozott, hogy a baleset a károsult fürdőző kizárólagos hibájából következett be [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás]. **(29)** A baleset következtében az ügyész kérelmére indított büntetőeljárást a Tribunal Judicial de Portimão (Juiz de Instrução Criminal) (portimão-i büntetőbíróság, [portimão-i vizsgálóbíróság], Portugália) 2012. november 28-án lezárta [omissis] [ua.]. **(30)** [...] A nyomozás megindítása iránti kérelmet követően e bíróság az igényérvényesítési jog gyakorlásával kapcsolatos jogvesztés és ebből eredően az ügyészség büntetőeljárás lefolytatásához szükséges jogszabályi felhatalmazásának hiánya miatt a terhelttel szemben indított büntetőeljárást megszüntette [omissis], és elrendelte az ügy lezárását, amelyet 2012. december 3-án közöltek [omissis] [ua.]. **(31)** Ezen eljárás a 37/10.1MAPTM. számot kapta, és az ügyészség a terheltet gondatlanságból elkövetett testi sértés bűncselekmény elkövetésével vádolta meg **(32)** [...] 2012. május 30-án kelt vádiratában. **(33)** A balesetet követő napon [omissis] [a biztosított] átadta a portimão-i parti őrségnek a balesetről szóló, 2010. augusztus 5-én kelt és általa aláírt írásbeli jelentést, amely többek között rögzíti, hogy a biztosított nem tudta volna elkerülni a balesetet, mivel a francia fürdőző nemcsak hogy víz alatt volt, hanem a fürdőzők számára tiltott és kizárólag hajózásra használható területen tartózkodott [omissis] [ua.]. **(34)** A baleset után az alperes a „Peritotal – Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A.” társaság beavatkozását kérte, amelynek szakértője [omissis] dokumentált jelentést készített [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás és a tanú azonosítása]. **(35)** Az említett szakértő a feladatai teljesítése során – az általa bemutatott jelentésben meghatározott – számos vizsgálatot végzett, és 2011. január 10-én írásba foglalta a tanúvallomást [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás és a tanú azonosítása]. **(36)** Később, 2011. január 31-én ugyanezen szakértő a tanúvallomást írásban rögzítette [omissis] [az ügy irataira való hivatkozás és a tanú azonosítása]. **(37)** Ugyanezen szakértő beszámolója szerint „megállapítást nyert”, hogy a francia

fürdőző a baleset idején a hajózási csatornát határoló bójákon túl tartózkodott; hogy a baleset akkor következett be, amikor a fürdőző a szokásos fürdőterületen kívül, azaz a fürdőzésre kijelölt területen kívül és a parttól távol (300 méternél távolabbra) eső területen úszott, olyan helyen, ahol vízi jármű közlekedhetett. **(38)** A szakértő ezenkívül utalt arra, hogy a francia fürdőző a baleset idején bűvárszemüveget (maszkot), bűvárpipát és bűváruszonyokat viselt, és nem használt jelzőbóját [omissis]. **(39)** [omissis] [az egyik tanú írásbeli vallomásának másolata a baleset néhány részletével]

Nem nyert bizonyítást az, hogy: I. A fent említett, éppen bűvárkodó francia fürdőző, csak akkor vált láthatóvá, amikor a felszínre jött, és a szóban forgó baleset bekövetkezte előtt semmilyen figyelmeztető jelzést nem adott volna. **II.** A biztosított a baleset bekövetkeztét követően azonnal [omissis] minden lehetséges segítséget megadott volna a francia fürdőzőnek. **III.** Az ütésre akkor került sor, amikor az említett vízi jármű [omissis] a parttól nagyon távol és egy kizárólag hajózásra szolgáló övezetben tartózkodott. **IV.** A francia fürdőző az ütés pillanatában a hajózási csatornát határoló bójákon túl tartózkodott volna. **V.** Az ütés akkor történt, amikor az említett fürdőző a szokásos fürdőterületen kívül, azaz a parttól (a strandtól) 300 méternél távolabb úszott, **VI.** [...] ahol e vízi jármű szabadon hajózhatott.

B. A kereset érdeméről

1. A jogvita áttekintése

Az Alvor strandján 2010. augusztus 4-én bekövetkezett balesetet követően – amelyben egy francia állampolgárságú fürdőző és az alperes által biztosított portugál vízi jármű volt érintett – a francia jog által elismert felperes szervezet a baleset következtében elszenvedett kár megtérítése címén összesen 229 480,73 euró összeget fizetett a károsulnak.

A felperes – arra hivatkozva, hogy a baleset a vízi járművet vezető személynek és egyben tulajdonosának kizárólagos hibájából következett be – jelen ügyben a biztosított jogellenes károkozása miatti polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetet indít az alperessel szemben, és a károsulnak kifizetett összeg visszatérítését kéri a francia jog azon rendelkezései alapján, amelyeket a 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II”) 19. cikkének rendelkezései alapján alkalmazandónak tekint.

Az alperes – miközben elismerte a szóban forgó baleset bekövetkezését és a vízi jármű tulajdonosával kötött vízi jármű biztosítás fennállását –, kezdettől fogva vitatta² a felperes fizetés iránti kérelmét, mivel úgy vélte, hogy a portugál polgári

² A jelen ügy szempontjából a polgári bíróság hatáskörének hiányára vonatkozó kifogásnak helyt adtak, és úgy ítélték meg, hogy az ügy elbírálására a tengerészeti bíróság rendelkezik hatáskörrel.

törvénykönyvnek a jelen ügy szerinti helyzetre a polgári törvénykönyv 45. cikkének rendelkezése értelmében alkalmazandó, a 498. cikke (1) bekezdésének rendelkezése szerinti kártérítés átvállalásának érvényesítésére való jogosultság elévült.

A felperes a portugál jog alkalmazását nem fogadta el, és azt válaszolta, hogy a polgári törvénykönyv 4[9]8. cikkének (3) bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével az elévülési idő a károsult részére történt utolsó kifizetés időpontjától számítva sem járt le.

Az alapügyben eljáró bíróság a megállapított tények alapján az ítéletben kimondta, hogy a portugál polgári törvénykönyv 498. cikkének (1) bekezdése szerinti rendelkezés alapján a felperes által hivatkozott jogra vonatkozó elévülési kifogásnak helyt kell adni, és az alperest mentesítette a követelés alól.

A fellebbezés vitatja az elfogadott kifogást, amely a hivatkozott jog megszűnését vonja maga után, amelynek ténymegállapítását nem vitatják, ezért a fellebbező kérelme szigorúan az ítéletben szereplő téves jogalkalmazásra irányul.

2. Az alkalmazandó nemzeti jog

A nemzeti bíróságok által elbírált helyzet határokon átnyúló jellegű, és egy összetett, felróhatóságon alapuló polgári jogi felelősséggel kapcsolatos jogalapon nyugszik; konkrétan pedig: Portugália a baleset helyszíne, a vízi jármű és a feltehetően felelős tulajdonosának tartózkodási helye; a károsult francia állampolgárságú és Franciaországban tartózkodik; a felperes egy francia jog alapján létrehozott és a francia szabályok szerint működő vállalkozás, amely a károsult helyébe lépve – akit az elszenvedett kárért kártérítésben részesített – a vízi jármű tulajdonosának biztosítójával szemben keresetet nyújtott be.

Az alapügyben eljáró bíróság ezen előzetes kérdés vizsgálata során összefoglalóan arra a következtetésre jutott, hogy a jogvita elbírálására a portugál jog alkalmazandó, különös tekintettel a felperes által hivatkozott jog jellegére és az elévülési időre vonatkozó szabályokra. A portugál jog alapján megállapította, hogy a hivatkozott jog elévült, mivel a polgári törvénykönyv 498. cikkének (1) bekezdése értelmében a baleset időpontjától számítva több mint három év telt el, és mivel a károsultnak az elszenvedett kár megtérítésére vonatkozó követelése a felperesre szállt át, és nem alkalmazható rá a biztosító visszkereseti igényére vonatkozó, a (2) bekezdésben előírt új lejárati időpont; azt is megállapította, hogy a felperes a saját javára nem hivatkozhat a jogellenes károkozás miatti büntetőeljárásra vonatkozó, e rendelkezés (3) bekezdésében előírt hosszabb elévülési időre, mivel nem a károsult kezdeményezte a büntetőeljárást, és külön polgári jogi keresetet sem indított.

A fellebbező, aki nem vitatja azon állítást, amely szerint a vízi jármű alperes biztosítójával szemben a károsult helyébe lépett, ellenben a „Róma II” rendelet 19. cikkének rendelkezéseire hivatkozva azt állítja, hogy a szóban forgó helyzetben a francia jog alkalmazandó.

Azt állítja tehát, hogy a francia jog, különösen a francia büntetőeljárás törvénykönyv 706.11 cikke, a Code des Assurances (biztosítási törvénykönyv) L-422. cikke és a francia polgári törvénykönyv 2270. cikke alapján az általa a károsultnak fizetett kártérítés visszatérítésére vonatkozó igény gyakorlására nyitva álló elévülési idő nem járt le, ezért az ítéletet hatályon kívül kell helyezni.

Quid juris?

A tényállás – az Európai Unió két tagállama közötti – jogösszeütközéssel járó helyzetet eredményez, ezért a szerződésen kívüli polgári jogi (és kereskedelmi) – az emberi életben és a testi épségében okozott károkat is magában foglaló – felelősségre alkalmazandó jogot elsősorban a „Róma II” rendelet (2007. július 11-i 864/2007/EK rendelet) 1. cikke (1) bekezdésének rendelkezései határozzák meg,³ amely a Portugál Köztársaság alkotmánya 8. cikkének (3) bekezdésével összhangban közvetlenül alkalmazandó a belső jogrendben.

A portugál belső kollíziós jogban elfogadott megoldás főszabály szerint nem ültethető át a szupranacionális kollíziós szabályokra.

Jóllehet elfogadott, hogy a nemzetközi magánjog területén felmerülő kérdések bizonyos jogtudományi vita tárgyát képezik – például azon kérdést illetően, hogy a „Róma II” rendelet a *lex fori* kollíziós jogán keresztül az önálló jogviszonnyal szemben alárendelt jogviszonyt ír-e elő –, ez a jelen ügy elbírálása szempontjából nem releváns.⁴

Ami az említett „Róma II” rendelet 14. cikkében foglalt szabad jogválasztást illeti, a jelen ügyben ez sem lehetséges, ugyanis – mivel a jogellenes magatartásra/balesetre portugál területen került sor – az említett rendelet 4. cikkének (1), (2) és (3) bekezdése, valamint a portugál polgári törvénykönyv 45. cikkének (1) bekezdése a portugál jog alkalmazását írja elő.

Ugyanígy a jogvita nem dönthető el a „legkedvezőbb jog” megoldásának alkalmazásával sem, mivel nyilvánvaló, hogy nem a baleset károsultja által közvetlenül a biztosító ellen indított, a rendelet 18. cikkében előírt keresetről van szó, amelyet a károsult védelmében szereplő meghatározó rendszerbeli elemének előfordulási gyakoriságára alkalmazandó jog, azaz a biztosítóval szembeni megfelelő jogvédelemre vonatkozó legkedvezőbb jog elvének értelmezésével kellene indokolni.⁵

Amint azt Moutinho de Almeida a „Róma II” rendelethez fűzött kommentárjában kifejti, „a kötelezettségek megszűnésének formái a megfelelő teljesítés és a

³ Feltételezve továbbá, hogy nincs más olyan nemzetközi egyezmény, amelynek Franciaország vagy Portugália a szóban forgó kérdéssel összefüggésben részese lenne.

⁴ [omissis].

⁵ [omissis].

kötelezett fél által nyújtott kártérítés vagy e fél halála, az elévülés és jogvesztés tekintetében pedig fontos megjegyezni, hogy a legkedvezőbb jog elve nem alkalmazható”.⁶

Végül a portugál jog előírja az engedményes jogvédelmét, az alperes pedig a károsultnak fizetett összeg megtérítése iránti kérelem vonatkozásában elfogadta a felperes anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezésen alapuló keresetösségi jogát az Alvor strandján bekövetkezett baleset miatt, amelynek bekövetkezte állítólag kizárólag az érintett vízi jármű tulajdonosának és vezetőjének felróható.

Az alperes ellenkérelme kizárólag a portugál jog szerinti kártérítési igény elévülésén alapul.

Mindemellett a „Róma II” rendelet 4. cikkének (1) bekezdése általános szabályként előírja, hogy a jogellenes károkozásokon vagy kockázaton alapuló felelősségből eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra azon ország jogát kell alkalmazni, amelyben a kár bekövetkezik.

A törvény hatályát illetően a 15. cikk h) pontja előírja, hogy az magában foglalja „a kötelezettségek megszűnésének, továbbá az elévülés és a jogvesztés feltételei, beleértve az elévülési vagy jogvesztési határidők kezdetével, megszakadásával és nyugvásával kapcsolatos szabályokat is”.

Mivel a baleset, amelyre a kereset vonatkozik, Portugáliában történt, e rendelkezés a szóban forgó helyzetre a portugál jog alkalmazását írja elő, különösen a felperes által hivatkozott jog vitatott elévülése tekintetében.

Ezzel párhuzamosan a „Róma II” rendeletnek „A követelés törvényről fogva történő átszállása” című 19. cikke a következőképpen rendelkezik: „Amennyiben egy személyt (»a hitelezőt«) szerződésen kívüli követelés illet meg egy másik személlyel (»a kötelezettel«) szemben, és egy harmadik személy köteles a hitelezőt kielégíteni, vagy ténylegesen e harmadik személy elégitette ki a hitelezőt az említett kötelezettség alapján, úgy a harmadik személy e kötelezettségére irányadó jog határozza meg, hogy a harmadik személy jogosult-e – és ha igen, milyen mértékben – a kötelezettel szemben gyakorolni azon jogokat, amelyekkel a hitelező rendelkezett a kötelezettel szemben a jogviszonyukra irányadó jog alapján”.

A probléma tényállásának ismertetése után felmerül a kérdés, hogy a „Róma II” rendelet 19. cikke arra irányul-e, hogy a károsultnak fizető harmadik személy számára biztosítsa az engedményező és az engedményes közötti (belső) jogviszonyra irányadó jog alkalmazásának előreláthatóságát, és hogy milyen mértékben gyakorolhatja a jogát a kötelezett és egyben felelős féllel szemben a jogellenes károkozás vagy kockázat miatti szerződésen kívüli jogviszonyban, vagyis hogy a „harmadik személy” joga annak alkalmazhatóságát a törvényi engedményezés gyakorlása feltételeinek meghatározására korlátozza-e. Vagy

⁶ In: „O Regulamento Roma II”, 2107. [szerk.] Principia, 164. o.

alkalmazandó-e a károsult helyébe lépő harmadik személy joga a kárt okozó fél biztosítója által hivatkozott elévülés szabályaira is, háttérbe szorítva e tekintetben a „Róma II” rendelet 15. cikkének h) pontjában és 4. cikkének (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseket.

Más szóval, meg kell határozni, hogy a „Róma II” rendelet 19. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy mivel a jogellenes károkozás miatti kártérítéshez való jogot a károsult – jelen esetben a felperes – helyébe lépő fél gyakorolja, a szerződésen kívüli jogviszonyban részt nem vevő harmadik személy nemzeti joga, jelen esetben a francia jog alkalmazandó, vagy pedig az említett rendelkezés előírásai csak a törvényi engedményezés indokaira és feltételeire vonatkoznak, és hogy az említett rendelet 15. cikke h) pontjának, *ex vi* 4. cikke (1) bekezdésének rendelkezései az elévülésre vonatkozó szabályok tekintetében továbbra is alkalmazandók, mivel már nem egyszerűen a „harmadik személy” és a hitelező közötti jogviszonnyal állunk szemben, hanem annak anyagi jogi korlátaival is, hogy a károsult a kártérítéshez való jogát a szerződésen kívüli jogviszonyban gyakorolja.

Tekintettel a „Róma II” rendelet szabályozási keretének értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos ilyen, a felek közötti jogvita végleges rendezése és különösen a kereset tárgyának vizsgálata tekintetében lényeges következményekkel járó észszerű kétségekre, a szóban forgó közösségi jog értelmezésében felmerülő eltérések elkerülése érdekében előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kell előterjeszteni az Európai Unió Bíróságához.

3. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A Lisszaboni Szerződés 65. cikke b) pontjának megfelelően a Közösségnek a több államra kiterjedő vonatkozású polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén – többek között a tagállamokban alkalmazandó kollíziós, illetve joghatóságra vonatkozó szabályok összeegyeztethetőségét ösztönző – intézkedéseket kell elfogadnia.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem célja kettős: egyrészt az uniós jog alkalmazása megosztott jellegének, másrészt a nemzeti bíróságok uniós jog közös bíróságaiként betöltött szerepének garanciaeszköze kíván lenni valamennyi európai polgár jogegyenlőségének védelme érdekében.⁷

E tekintetben fontos kiemelni az Európai Unió Bírósága alapokmányának és a Bíróság eljárás szabályzatának e kérdésekre vonatkozó rendelkezéseit.

A Lisszaboni Szerződés 19. cikke (3) bekezdése b) pontjának megfelelően az Európai Unió Bírósága döntést hoz [omissis] [a szóban forgó cikk átvétele].

⁷ [omissis].

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikkének rendelkezései értelmében pedig „[a]z Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben: [...] b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése”; továbbá „[h]a egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést”.

A jelen ügyben vitatott, hogy a Portugáliában történt jogellenes magatartás miatti polgári jogi felelősségre vonatkozó kártérítési jog tekintetében az elévülési időt és annak számítását illetően a francia vagy a portugál nemzeti jog alkalmazandó-e, ahol a károsult és a biztosítóval szemben követelést előterjesztő engedményes francia állampolgárságú.

Az Európai Tanács által 2004. november 5-én elfogadott hágai program a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra vonatkozó kollíziós szabályok („Róma II”) terén történő további aktív munkára szólított fel.⁸

A portugál bíróság előtti konkrét helyzetben a „Róma II” rendelet 4. cikkének (1) bekezdésével és 15. cikkének h) pontjával összefüggésben értelmezett 19. cikkének értelmezésével kapcsolatos vita áll fenn, amely a portugál jog vagy a francia jog alkalmazása szempontjából döntő a jog elévülésének szabályai és a határidő számítási módja tekintetében, ami a jogvita szempontjából eltérő megoldásokhoz vezet.

Továbbá, a nemzeti ítélkezési gyakorlat és a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megismerése után megállapítható, hogy a szóban forgó kérdés vizsgálatának összetettsége nem zárja ki a felmerült kétségeket, így a „Róma II” rendelet fent említett szabályainak értelmezési nehézségei továbbra is fennállnak.

Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükségessége a jelen ügyben indokolt.

Összefoglalva, a jogvita tényállásának lényeges elemei:

- Portugáliában egy francia állampolgárságú fürdőző és egy portugál kedvtelési célú vízi jármű között baleset következett be.
- A fürdőző és egyben a baleset károsultja egy francia bíróságon keresetet nyújtott be egy, a francia jog szerint e célból létrehozott szervezet ellen, és a baleset következtében elszenvedett kárát megtérítették.
- A francia szervezet a jelen ügyekben keresetet indított a vízi jármű biztosítójával szemben, és kérte a kifizetett összeg visszatérítését, valamint arra hivatkozott, hogy a károsult pozíciójában törvényi engedményezés történt.

⁸ A „Róma II” rendelet elsősorban arra irányul, hogy előmozdítsa a belső piac megfelelő működését.

- A biztosító elfogadja az engedményes keresetösségi jogát, a portugál jog szerinti kártérítéshez való jog elévülését azonban vitatja.

Az Európai Unió Bírósága elé terjesztett kérdés a következő:

A kártérítéshez való jog elévülésére a 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II”) 4. cikkének (1) bekezdése és 15. cikkének h) pontja értelmében a baleset helye szerinti jog (a portugál jog), vagy – a követelésnek a törvénynél fogva, a károsulti pozícióban történő átszállása miatt – az említett rendelet 19. cikke értelmében az engedményes „harmadik fél joga” (francia jog) alkalmazandó-e?

III. RENDELKEZŐ RÉSZ

A fentiekre tekintettel e fellebbviteli bíróság bírái úgy határoztak, hogy:

- a) A kereset érdemi elbírálását felfüggesztik.
- b) Előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdés terjesztik az Európai Unió Bírósága elé: A kártérítéshez való jog elévülési szabályaira a 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Róma II.) 4. cikkének (1) bekezdése és 15. cikkének h) pontja értelmében a baleset helye szerinti jog (a portugál jog), vagy – a követelésnek a törvénynél fogva, a károsulti pozícióban történő átszállása esetén – az említett rendelet 19. cikke értelmében az engedményes „harmadik fél joga” (francia jog) alkalmazandó-e?

Az eljárást az Európai Unió Bíróságának végső határozatáig felfüggesztik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az „Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe, az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan” című dokumentumban meghatározott feltételek szerint kell elbírálni. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem beérkezésének igazolását követően a hivatal negyedévente tájékoztatást kér a kérelem állapotáról.

Költségek nem merültek fel.

Lisszabon, 2022. április 5.